

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi merilain muuttamisesta

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1994 lähettänyt liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 329/1993 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Raimo Kurki liikenneministeriöstä, tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopus, merenkulkuneuvos Heikki Valkonen Merenkulkuhallituksesta, toimitusjohtaja Per Forsskåhl Suomen Varustamoyhdistyksestä, toimitusjohtaja Hans Ahlström Ahvenanmaan Varustamoyhdistyksestä, lakimies Simo Zitting Suomen Merimies-Unionista ja toiminnanjohtaja Markus Sinisalo Suomen Laivanpäällystöliitosta. Lisäksi valiokunta on tutustunut SF Line Oy:n M/S Mariella -matkustajalautan turvajärjestelyihin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan merilakiin valtuutusta asetuksella säätää aluksen turvallisuudesta käytöstä ja siihen liittyvistä aluksella toteutettavista johtamisjärjestelyistä. Asetuksella voitaisiin säätää myös matkustajien luettelomisesta ja helikopteritoiminnasta aluksilla. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi yleinen rangaistussäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Liikennevaliokunta toteaa, että merenkulkua koskevat keskeiset säännökset ovat merilaissa (167/39). Turvallisuus- sekä toimivaltakysymyksistä säädetään erityisesti sen 8 §:ssä. Lain 8 §:n 1 momentti sääntelee yleisesti sen, minkälainen merenkulkuun käytettävän aluksen on oltava. Säännöksen mukaan aluksen tulee olla siten rakennettu, varustettu, miehitetty, lastattu tai olla sellaisessa painolastissa ja vaadittavin tarvikkein varustettu, että ihmishenki ja omaisuus voidaan

katsoa turvatuiksi. Lain 8 §:n 2 momenttiin on otettu 1 momenttia täydentämään valtuutussäännös, jonka mukaan aluksen rakenteesta, varusteista, miehityksestä ja katsastuksesta sekä muusta sen merikelpoisuuden valvonnasta säädetään asetuksella. Käytännössä näistä seikoista on annettu runsaasti asetuksia.

Merilain 8 §:n valtuutussäännös, jonka mukaan asetuksella voidaan säätää tietyistä, lainkohdassa erikseen luetelluista asioista, ei ole kailta osin tarpeeksi täsmällinen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi ja laajennettavaksi lain 8 §:ssä olevaa valtuutusta asetuksella säätää eräistä aluksen merikelpoisuutta sekä katsastusta ja muuta sen merikelpoisuuden valvontaa koskevista asioista.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan merenkulkuhallituksen piirissä valmistellaan ehdotusta erilliseksi meriturvallisuuden valvontaa koskevaksi laiksi. Myös merilain kokonaisuudistus on valmisteilla. Nykyisen merilain mukaan asetuksella voidaan säätää aluksen rakenteesta, varusteista, miehityksestä ja katsastuksesta sekä muusta sen merikelpoisuuden valvonnasta. Liikennevaliokunta katsoo, että merenkulun turvallisuutta koskevat säännökset tulisi tässä yhteydessä laajentaa kattavammiksi.

Liikennevaliokunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti yksityiskohtaisen toiminnan ohjeistamisen vahinkota-pauksissa ottaen huomioon,

että aluksen päällikön tehtäväksi säädettäisiin velvollisuus huolehtia siitä, että aluksella on toimiva turvallisuusjärjestelmä,

että turvallisuusjärjestelmällä varmistettaisiin muun muassa, että aluksella on kirjallisesti määriteltynä menettelytavat, jotka koskevat aluksen turvallista käyttöä ja ympäristönsuojelua,

että aluksen turvallisuusjärjestelmässä määriteltäisiin vastuuhenkilöt turvallisuuteen liittyvien tehtävien suorittamisessa,

että säännökset käsittäisivät myös järjestelmän onnettomuuksien, turvallisuuden vaikuttavien puutteiden ja tilanteiden raportoimiseksi ja analysoimiseksi sekä havaittujen epäkohtien poistamiseksi,

että aluksella tulisi olla toimintasuunnitelma erilaisia hätätilanteita varten sekä turvallisuuteen liittyvien laitteiden ja järjestelmien huoltosuunnitelma ja

että turvallisuusjärjestelmää tulisi tarkastella säännöllisin välein ja korjata tarpeen vaatiessa.

Liikennevaliokunta kiinnittää hallituksen huomiota ulkomaisissa rekistereissä olevien Suomen aluevesillä liikennöivien alusten merikelpoisuuden ja turvallisuusjärjestelmien tarkkailuun. Valiokunnan käsityksen mukaan tällaisissa aluksissa on selvästi enemmän puutteita kuin suomalaisissa aluksissa. Liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että merenkulun turvallisuuden valvonnassa pyritään erityisesti ennakolta ehkäisemään vahinkoriskin omaavien alusten pääseminen Suomen aluevesille sekä estämään tällaisten alusten käyttö, mikäli niitä ei kyetä turvallisesti käyttämään.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös valtuutussäännös, jonka nojalla asetuksella voitaisiin säätää matkustajien luetteloinnista. Ruotsi on suosittanut matkustajien luetteloinnin aloittamista 1 päivästä syyskuuta 1991. Samoin Suomen merenkulkuhallitus on antanut suosituksen, jonka mukaan matkustajien luettelointia ryhdyttiin suorittamaan 1 päivästä syyskuuta 1991. Vaikka hallituksen esityksellä ei ole valtion- tai kunnantaloudellisia vaikutuksia, niin muutettavaksi ehdotetun lain 8 §:n nojalla annettavaksi tarkoitettu asetus matkustaja-alusten matkustajaluetteloista aiheuttaa varustamoille lisäkustannuksia, vaatii enemmän satamassaoloaika ja vaikuttaa siten suomalaisten matkustaja-alusten kilpailukykyyn. Koska hallituksen esityksen lähtökohtana on merenkulun turvallisuuden lisääminen eikä yksityiskohtainen henkilötietojen kerääminen ja luettelointi, liikennevaliokunta katsoo, että asia tulisi jatkossakin hoitaa vapaaehtoisesti merenkulkuhallituksen suosituksen pohjalta kuten

Ruotsissa on tehty, ja ehdottaa kyseisen säännöksen poistamista.

Merilaissa ei nykyisin ole yleistä rangaistus-säännöstä, joka kriminalisoisi merilain ja sen nojalla annettujen säännösten rikkomisen. Laki sisältää ainoastaan erityisiä rangaistussäännöksiä tietyistä rikoksista.

Liikennevaliokunta pitää tarpeellisena, että tilanteen korjaamiseksi lakiin lisään rangaistussäännös, jonka mukaan olisi mahdollista rangaista lain 8 §:n nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkojaa.

Liikennevaliokunnassa on lakiesityksen käsittelyn aikana tullut esille selkeä käytännöllinen tarve muuttaa ns. 24 tunnin sääntöä siten, että alkoholijuomien ja tupakan maahantuonti veroitta olisi mahdollista 20 tunnin ulkomaanmatkan jälkeen. Määräajan lyhentämisellä saataisiin aikaan selviä positiivisia vaikutuksia ilman, että säännön alkuperäinen tarkoitus muuttuisi. Liikenteen säännöllistä vuorokausirytmää ei nykyisin voi toteuttaa ilman päivittäisiä aikataulu-muutoksia. Satamien liikennesuunnittelua voisi näin helpottaa ja vesiliikenteen ruuhkia vähentää meriliikenteen turvallisuutta edistävällä tavalla. Satamakaupunkien yleiseen liikenteen koordinoitiin saataisiin enemmän mahdollisuuksia siten, että matkustaja- ja tavaravirrat juna-, auto-, lento- sekä lauttaliikenteen välillä voitaisiin entistä paremmin ohjata liikeneruuhkien kannalta tarkoituksenmukaisesti ajankohtiin. Myös turvallisuusvalmiutta ylläpitävien toimien harjoittamiseen ja toteuttamiseen satamassa jäisi enemmän aikaa.

Liikennevaliokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että asianomaiset ministeriöt toteuttavat tarpeelliset sää-dösmuutokset alkoholijuomien ja tupakatuotteiden tuonnista siten, että veroitta hankittujen tuotteiden maahantuonti olisi mahdollista 20 tunnin ulkomaanmatkan jälkeen.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki merilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä kesäkuuta 1939 annetun merilain (167/39) 8 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä toukokuuta 1967 annetussa laissa (237/67), sekä
lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 26 päivänä toukokuuta 1967 annetulla lailla, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 238 a §, seuraavasti:

8 §

Aluksen rakenteesta, varusteista, miehityksestä, turvallisesta käytöstä ja turvalliseen käyttöön liittyvistä johtamisjärjestelyistä sekä aluksen katsastuksesta ja muusta sen merikelpoisuuden valvonnasta säädetään asetuksella. Asetuksella voidaan säätää myös (*poist.*) helikopteritoiminnasta aluksella.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

238 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 25 päivänä maaliskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Kasurinen, jäsenet Hassi, Kohijoki, Lahikainen, M.

Laukkanen, Rauramo, Renlund, Rossi, Rönnholm, Suhonen, Tennilä ja Vehkaoja sekä varajäsen Lahtinen.

